

Okul Güvenliğinin Yönetimi

Halil IŞIK

Halil IŞIK

OKUL GÜVENLİĞİNİN YÖNETİMİ

ISBN 978-625-8516-70-8

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2026, PEGEM AKADEMI

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayınevi**dir. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır; indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 2000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

I. Baskı: Ocak 2026, Ankara

Yayın-Proje: Selcan Durmuş

Dizgi-Grafik Tasarım: Beyza Nur Erdoğan

Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Sayfa Basım Sanayi Ticaret Ltd. Şti.

İvedik OSB Matbaacılar Sit. 1514. Cad. No: 23-25

Yenimahalle/ANKARA

Yayıncı Sertifika No: 51818

Matbaa Sertifika No: 77079

İletişim

Pegem Akademi: Shira Ticaret Merkezi

Macun Mahallesi 204 Cad. No: 141/33, Yenimahalle/Ankara

Yayınevi: 0312 430 67 50

Dağıtım: 0312 434 54 24

Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60

İnternet: www.pegem.net

E-ileti: yayinevi@pegem.net

WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

*Ülkemizin ve milletimizin huzur, sükun ve
güvenliğine kendilerini adanmış yeğenlerim
Ahmet ve Semih'e ithaf olunur...*

ÖN SÖZ

Bu çalışma, insanlığın en değerli varlığı olarak nitelendirilebilecek ve geleceğin teminatı sayılan çocuklarımızın ve gençlerimizin geleceğe hazırlanma yeri olan okulların her türlü risk ve tehlikeden uzak tutulmasını amaçlayan okul güvenliğinin yönetimine ilişkin Türkçe literatürde açısından bir kaynak olma niteliği taşımaktadır. Okulların çocuklar ve gençler için her türlü tehlike ve olumsuzluktan arındırılmış olması, nitelikli bir eğitim için ön koşuldur.

Okullar korku ve endişenin olmadığı yerler olması gerekir. Ancak gerçek yaşamda okullarda güvenlik, korku ve endişe açısından ciddi sorunlar söz konusudur. Okulların güvenliğine ilişkin toplumsal algılamalar, büyük orana medyaya yansıyan olaylarla çok yakın bir ilişki içindedir. Medyanın etkisi nedeniyle bu algılamalar, çoğu zaman gerçek durumu yansıtmaktan uzak olabilmektedir.

Okul güvenliği açısından okullarda meydana gelen sorunlar çoğu zaman toplum tarafından bilinmemektedir. Örneğin ülkemizde, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından takvim yılı ya da öğrenim yılı içerisinde hangi olayların ne sıklıkla yaşandığına ilişkin düzenli bir bilgi ya da istatistik paylaşımı çoğu zaman yapılmamaktadır. Oysa bu tür istatistiki bilgilerin yayımlanması, okul güvenliğine ilişkin daha gerçekçi bir algının oluşmasına katkı sağlayacaktır. Ayrıca okul güvenliğine ilişkin kaza ve güvenlik olaylarından çıkarılabilecek önemli dersler bulunmaktadır.

Güvenlik kavramı özünde tehlike ve olumsuzluklardan uzak olma, emniyetli olmayı içerir. Bu nedenle güvenli okul ortamı oluşturma çabaları son derece anlamlıdır. Ancak, güvenliğin tam olarak sağlanması ya da devam ettirilmesi mümkün olmayan bir durumdur. Başka bir ifadeyle, yüzde yüz güvenli bir okuldan söz etmek gerçekçi değildir. Her zaman okulun güvenliğini tehdit eden unsurlar olacaktır. Okul yöneticileri, ulaşılması güç bir idealin bilinciyle, okullarını daha güvenli hale getirmek için sürekli ve kararlı bir çaba içinde olmalıdır.

Okulların güvenliği kapsamında ağırlıklı olarak polisiye tedbirlerine başvurulması, okulları daha güvenli kılmaktan çok öğretim ikliminin zayıflamasına ve korku temelli bir ortamın oluşmasına neden olabilmektedir. Okulda ve sınıfta sunulan öğretim hizmetlerinin kalitesi ile okul güvenliği arasında güçlü bir ilişki bulunmaktadır. Nitelikli eğitim okulu daha güvenli hale getirirken, güvensiz bir okul ortamı öğretim kalitesini olumsuz yönde etkilemektedir.

Okul güvenliğinin yönetimi ve okul güvenliği liderliği kavramları, ülkemizde yeterince yaygın bilinmemekle birlikte, uzun süredir gelişmekte olan akademik bir alanı ifade etmektedir. Okul yöneticileri bu çerçevede aynı zamanda birer okul güvenliği lideridir. Okul güvenliği, eğitim ve okul yönetiminin önemli bir işlevidir. Ancak uygulamada, okul yöneticileri bu alanda önemli sorumluluklar taşımalarına rağmen gerekli yetkilerle yeterince donatılmamışlardır. Bu durum, okul güvenliğini yöneticiler açısından önemli bir stres alanı haline getirmektedir. Yetki ve sorumluluk dengesinin sağlanması bu nedenle büyük önem taşımaktadır.

Son yıllarda okul güvenliği alanında uluslararası düzeyde olumlu gelişmeler yaşanmasına karşın, ülkemizde bu alandaki bilimsel araştırma ve yayın faaliyetlerinin sınırlı olduğu söylenebilir.

Okul güvenliği alanının gelişimi açısından disiplinler arası iş birliğine dayalı çalışmaların artırılması, lisansüstü programların yaygınlaştırılması ve araştırma merkezlerinin kurulması önemli katkılar sağlayacaktır.

Kaliteli eğitim ancak güvenli okullarda sunulabilir. Eğitim-öğretim süreçlerindeki aksaklıklar okul güvenliği açısından zafiyet oluşturmakta; eğitime yönelik olumlu algı ise okul kaynaklı sorunların çözümünde belirleyici rol oynamaktadır. Bu nedenle okul güvenliği yalnızca

bireysel değil toplumsal bir sorumluluk alanıdır. Demokratik toplumlarda toplumsal dengenin sağlanması ve özellikle dezavantajlı gruplar için fırsat eşitliğinin sağlanmasıyla mümkündür.

Bu çalışmada, okul güvenliği kavramının yanı sıra okul güvenliğinin yönetimi kavramı özellikle ele alınmıştır. Güvenlik daha soyut bir kavramsal çerçeve sunarken, güvenliğin yönetimi daha somut uygulamalara işaret etmektedir. Bu nedenle çalışmada “okul güvenliğinin yönetimi” ve “okulda güvenlik hizmetlerinin yönetimi” gibi kavramların kullanımı tercih edilmiştir.

Okullarda hiçbir güvenlik sorununun yaşanmaması temenni edilse de, olaylar ve kazalar her zaman meydana gelebilir. Bu noktada önemli olan, risklerin önleyici yaklaşımlarla en aza indirilmesi ve olası sorunlar sonrasında rehabilite çalışmalarında öncelikli olarak ele alınması, bu yaklaşımın temel bileşenlerinden birisidir.

Bu çalışma, okul güvenliği ve yönetimine giriş niteliği taşımaktadır. Okul güvenliği, eğitim-öğretimle ilişkili tüm alanları kapsayan geniş bir araştırma alanıdır. Çalışmanın farklı bölümlerinde, öğrenmeyi desteklemek amacıyla bazı önemli bilgilere sınırlı ölçüde tekrarlar yer verilmiştir. Bu tercih pedagojik ilkeler doğrultusunda bilinçli olarak yapılmıştır.

Bu çalışmada yer alan şekilleri tasarlayıp uygulamaya geçiren biricik kızım Minibe Elif Işık ve yeğenim Dr. Gizem Taylan Yalçın'a en içten dileklerimle teşekkürlerimi sunar her ikisine de sağlık, mutluluk ve başarılar dilerim.

Çalışmanın bölümler arası uyum ve dil anlatım özelliklerine ilişkin düzeltmeler konusunda desteklerinden dolayı Dr. Öğr. Üyesi Talha ÇİÇEK hocamıza çok kadar teşekkür eder, hocamıza ve ailesine sağlık, mutluluk ve başarılar dilerim

Bu çalışmanın dizgi ve basımını gerçekleştiren Pegem Akademi ailesine ve özellikle Sunay Beye, Selcan, Tuğba, Merve Hanımlara ve ismini zikretmediğimiz diğer çalışma arkadaşlarıma en içten teşekkürlerimizi bir borç bilirim. Çünkü onlar bu süreçte gerek profesyonellikleri gerekse gösterdikleri ilgi alaka ve yakınlıktan dolayı çok büyük motivasyon kaynağı oldular.

Tüm çocuklarımızın ve öğrencilerimizin güvenli ve huzurlu eğitim öğretim ortamlarında eğitilmesi ve öğrenmesi en önemli temennidir.

Saygılarımla,

Ocak, 2026, VAN

Prof. Dr. Halil IŞIK

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-5305-0744

İÇİNDEKİLER

Ön Söz.....	iv
-------------	----

KISIM - A

OKUL GÜVENLİĞİ: KAVRAMSAL BİR ANALİZ

1. BÖLÜM

OKUL GÜVENLİĞİ KAVRAMI VE GELİŞİMİ

Bölümün Amacı.....	3
Öğrenme Hedefleri	3
Giriş.....	3
Okul Güvenliği Kavramı ve Gelişimi.....	5
Araştırma Alanı Olarak Okul Güvenliği	9
Okul Güvenliği ve Akademik Başarı	11
Özet	13
Tartışma Soruları	14

2. BÖLÜM

OKUL GÜVENLİĞİ KURAMLARI

Bölümün Amacı.....	15
Öğrenme Hedefleri	15
Giriş.....	16
Klasik Okul Güvenliği Kuramları	16
Güncel Okul Güvenliği Kuramları	18
Okullarda Zorbalığı Açıklayan Kuramlar	20
Çocuk Suçluluğu Kuramları.....	23
Okulda Cinsel İstismarı Açıklayan Kuramlar.....	24
Okulda Suç Olgusunu Açıklayan Kuramlar	26
Okulda Suç Mağduriyeti Korkusunu Açıklayan Kuramlar.....	27
Özet	29
Tartışma Soruları	30

3. BÖLÜM

OKUL GÜVENLİĞİ BOYUTLARI VE KAPSAMI

Bölümün Amacı.....	31
Öğrenme Hedefleri.....	31
Giriş.....	31
Okul Güvenliğinin Boyutları	32
Vincent ve Arkadaşlarına Göre Okul Güvenliğinin Boyutları	54
Bestias'ın Okul Güvenliği Boyutları	55
Grmus'a'ya Göre Okul Güvenliğinin Boyutları	57
Özet	57
Tartışma Soruları.....	59

4. BÖLÜM

OKUL TÜR VE DÜZEYLERİNDE GÜVENLİK

Bölümün Amacı.....	60
Öğrenme Hedefleri	60
Giriş.....	60
Okul Öncesi Eğitimde Güvenlik	61
İlkokul ve Ortaokullarda Güvenlik	63
Genel ve Mesleki Teknik Ortaöğretimde Güvenlik	65
Taşınmalı Okullar ve Yatılı Okullarda Güvenlik	67
Özel Gereksinimli Öğrencilerin Okulda Güvenliği	68
Okul Dışı Zamanlarda Eğitimsel Etkinliklere Katılımda Güvenlik	70
Sonuç.....	70
Tartışma Soruları	72

5. BÖLÜM

GÜVENLİ OKULUN ÖZELLİKLERİ

Bölümün Amacı.....	73
Öğrenme Hedefleri	73
Giriş.....	73
Güvenli Okul ve Özellikleri.....	75
Güvenli Okul ve Öğrenciler	76
Güvenli Okul ve Eğitim Öğretim Süreci	77
Güvenli Okul ve Öğretmenler	78
Güvenli Okul ve Yöneticiler	79
Güvenli Okul ve Veli-Toplum İlişkisi	80

Bina ve Yapılar Açısından Güvenli Okullar	81
Özet	83
Tartışma Soruları	84

KISIM - B

OKUL GÜVENLİĞİNİN YÖNETİMİ

6. BÖLÜM

OKUL GÜVENLİĞİ LİDERLİĞİ VE YÖNETİMİ

Bölümün Amacı.....	87
Öğrenme Hedefleri	87
Giriş.....	87
Okul Güvenliği Liderliği.....	89
Okul Güvenliği Yönetimi	91
Okul Güvenliği Planı.....	93
Sonuç	95
Tartışma Soruları	96

7. BÖLÜM

OKUL GÜVENLİĞİNDE RİSK VE KRİZ YÖNETİMİ

Bölümün Amacı.....	97
Öğrenme Hedefleri	97
Giriş.....	97
Okullarda Riskler.....	98
Okullarda Risk Yönetimi	99
Okullarda Krizler.....	102
Okullarda Kriz Yönetimi	104
Risk ve Krizlerle Baş Etme: Dayanıklılık Oluşturma	106
Krizler ve Güvenlik Kazalarından Ders Çıkarma: Kazalardan Öğrenme.....	109
Özet	110
Tartışma Soruları	111

8. BÖLÜM

ÇOCUK SUÇLULUĞU BAĞLAMINDA OKUL GÜVENLİĞİ

Bölümün Amacı.....	112
Öğrenme Hedefleri.....	112
Giriş.....	112
Çocukları Suça Yönelten Risk Faktörleri.....	114
Okul ve Suçlu Çocuklar	117
Okullarda Suç ve Şiddet ile Mücadele	119
Özet	120
Tartışma Soruları	122

9. BÖLÜM

SINIFTA ÖĞRETİM VE ÖĞRENME GÜVENLİĞİ

Bölümün Amacı.....	123
Öğrenme Hedefleri	123
Giriş.....	123
Sınıf Güvenliği	125
Sınıf Güvenliği ve Sınıf Yönetimi İlişkisi.....	126
Öğretim Güvenliği	127
Öğrenme Güvenliği.....	130
Sınav Güvenliği ve Okul Güvenliği İlişkisi.....	132
Özet	134
Tartışma Soruları	135

10. BÖLÜM

DİJİTALLEŞEN SINIFLARDA GÜVENLİK

Bölümün Amacı.....	136
Öğrenme Hedefleri.....	136
Giriş.....	137
Okulda ve Sınıfta Siber Zorbalık	139
Okulda Siber Zorbalığın Formları ve Baş Etme	140
Akıllı Telefon ve Sınıfların Güvenliği	142
Teknolojik Gelişmeler ve Okul Güvenliği	147
Okullarda Güvenlik Teknolojilerinin Kullanımı	149
Dijitalleşen Okullar ve Sınıflarda Bilgi Güvenliği	151
Dijital Bağımlılık ve Öğrenciler.....	153
Özet	153
Tartışma Soruları.....	154

11. BÖLÜM

OKUL YOLUNDA GÜVENLİK VE YÖNETİMİ

Bölümün Amacı.....	155
Öğrenme Hedefleri.....	155
Giriş.....	156
Okula Aktif Ulaşım	157
Okul Yolu Güvenliği İçin Trafik İşaretleri Uyarı Levhaları.....	160
Okul Yolu Güvenliğinin Yönetimi.....	166
Okula Ulaşımında Sorunlar.....	167
Özet	169
Tartışma Soruları.....	170

12. BÖLÜM

OKUL GÜVENLİĞİNİ ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Bölüm Amacı	171
Öğrenme Hedefleri	171
Giriş.....	171
Okul Güvenliğini Ölçme	172
Okul Güvenliği Ölçekleri	173
Okul Güvenliğinin Denetim ve Değerlendirilmesi.....	176
Okul Güvenliğini Ölçmede Tartışmalı Konular	177
Özet	178
Tartışma Soruları.....	180

Sonuç Yerine.....181

Kaynakça184

KISIM - A

OKUL GÜVENLİĞİ: KAVRAMSAL BİR ANALİZ

Bu çalışma okul güvenliğinin yönetimi alanında uygulamacılara ve araştırmacılara ışık tutmak amacıyla kaleme alınmıştır. Okul güvenliği, evrensel olduğu kadar ülkemizde de son yıllarda ilgi duyulan bir alan olarak ön plana çıkmaktadır. Günümüzde, geçmişte yaygın olan “eti senin kemiği benim” anlayışı büyük ölçüde terk edilmiş; aileler çocuklarını okula gönderirken güvenli bir eğitim-öğretim ortamı beklentisini ön plana çıkarmıştır. Okullarla ilgili karar verme yetkisine sahip yöneticiler, öğretmenler, okuldaki diğer çalışanlar ve okula öğrenci taşımacılığı yapan bireyler okul güvenliği dolayısıyla öğrencilerin güvenliği ile bire bir ilişki içinde bulunmaktadır.

Okul güvenliğinin nerede başlayıp nerede sona erdiğine ilişkin sınırlar belirsizdir. Benzer şekilde, okul güvenliğinin kapsamına ilişkin tanımlar da farklılık göstermektedir. Ancak bu belirsizlikler, okulların daha güvenli ortamlar haline getirilmesi ve etkin biçimde yönetilmesi önünde bir engel oluşturmamaktadır. Aksine, eğitimcileri hem araştırma hem de uygulama boyutunda sürekli çaba göstermeye yöneltmektedir.

Okullar; öğrencilerin kendilerini rahat, huzurlu ve güvende hissedebildikleri, korku, şiddet ve saldırganlık davranışlarından uzak, eğitim- öğretim ve öğrenmeyi destekleyen olumlu bir iklime sahip olmalıdır. Bu nedenle okul güvenliği, öğrencinin eğitim ve öğrenme sürecinin bütüncül biçimde desteklenmesi olarak ele alınmalıdır. Eğitim-öğretim işlevinden uzaklaşan ve yalnızca güvenlik tedbirlerine indirgenen bir okul anlayışı, okul ile diğer kurumlar arasındaki farkı belirsizleştirme riski taşımaktadır.

Bununla birlikte; okul çevresinden kaynaklanabilecek güvenlik risklerinin yönetilmesinde emniyet güçlerinin desreği kaçınılmazdır. Kırsal bölgelerde bu sorumluluk jandarma tarafından üstlenilmektedir. Emniyet güçleri, sahip oldukları fiziksel kapasite, bilgi ve istihbarat olanaklarıyla okulların ve öğrencilerin güvenliğinin sağlanmasında önemli bir rol oynamaktadır.